

Література

1. «Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі» :[інструктивно-методичні рекомендації] / Лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України від 26.07.2010 р. №1.4/18-3082.
  2. Левченко Т. І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах: [монографія] / Т.І. Левченко. – Вінниця: Нова Книга, 2002. – 512 с.
  3. Лозова В. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. – Ч.1. – Х.: ОВС, 2002. – С. 96–97.
  4. Масюк О. М. Роль вчителя у формуванні критичної самооцінки школяра у процесі становлення його позиції як суб'єкта навчальної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rostok.ucoz.ua/index/normativni_dokumenty/0-8
  5. Менчинская Н. А. Проблемы учения и развития / Н.А. Менчинская // Проблемы общей, возрастной и педагогической психологии. – М., 1978. – С. 253–268.
  6. Науково-педагогічний проект «Росток». Нормативні документи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rostok.ucoz.ua/index/normativni_dokumenty/0-8
  7. Что значит «уметь учиться» / Петерсон Л. Г., Кубышева М. А., Мазурина С. Е., Зайцева И. В. – М.: АПК и ППРО, УМЦ «Школа 2000...», 2008. – 80 с.
  8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2002. – 720 с.
  9. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах / О.Я. Савченко. – К. : Магістр-S, 1997. – 256 с.
  10. Эльконин Д. Б. К проблеме периодизации психологического развития в детском возрасте / Д.Б. Эльконин // Вопр. психол. – 1971. – № 4. – С. 6–20.
- Стаття надійшла до редакції 25.05.2012 р.

УДК 37.057+371.121+371.693:164.03

Н. С. Хацяюк,
аспірант,
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського

ОБҐРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ МОДЕЛІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Хацяюк Н. С. Обґрунтування основних функцій моделі науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах.

У статті теоретично обґрунтовано базові функції моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах. Доведено, що модель організації науково-методичної роботи має служити інструментом для удосконалення системи науково-методичної роботи через розкриття її функцій. Проаналізовано функції науково-методичної роботи, що розкриті в працях сучасних науковців.

Ключові слова: експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, науково-методична робота, модель, функція.

Хацяюк Н. С. Обоснование основных функций модели научно-методической работы в экспериментальных общеобразовательных учебных заведениях.

В статье теоретически обоснованы базовые функции модели организации научно-методической работы в экспериментальных общеобразовательных учебных заведениях. Доказано, что модель организации научно-методической работы должна служить инструментом для совершенствования системы научно-методической работы через раскрытие ее функций. Проанализированы функции научно-методической работы, которые раскрыты в трудах современных научных работников.

Ключевые слова: экспериментальное общеобразовательное учебное заведение, научно-методическая работа, модель, функция.

Hatsayuk N. Justification of the main functions of the model of scientific and methodological work in experimental secondary schools.

In this article the basic functions of scientific-methodical work organization model in experimental secondary institutions were theoretically substantiated. Scientific-methodical work organization model was proved to serve as an instrument for scientific-methodical work system improvement through its functions opening. Scientific-methodical functions were analyzed, which were revealed in the modern scientists' works.

Key words: experimental secondary institution, scientific-methodical work, model, function.

Постановка проблеми. Головною концептуальною ідеєю моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах є спрямованість на формування готовності вчителів закладу до інноваційної діяльності за допомогою створення креативного мотиваційного середовища, що спонукатиме їх до творчості, розроблення та впровадженню інновацій. Під готовністю до інноваційної діяльності ми розуміємо особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагогів мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії. Педагог експериментального закладу має володіти такими основними якостями: прагнення до особистісного розвитку, мотивація і готовність до впровадження інновацій, розуміння сучасних пріоритетів освіти, здатність і потреба в рефлексії.

Ефективне функціонування створеної моделі стає можливим завдяки значному розвитку та удосконаленню базових функцій системи науково-методичної роботи педагогічних кадрів. Визначення основних функцій, які виконуватиме модель науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах, необхідне для розв'язання теоретичних і практичних питань, принципів, змісту й інших фундаментальних положень, без яких не може реалізуватись педагогічне управління системою науково-методичної роботи в експериментальних школах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасних науково-педагогічних дослідженнях науково-методична робота розглядається як цілісна, заснована на досягненнях педагогічної науки і передового педагогічного досвіду систему взаємопов'язаних дій і заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності педагогічних працівників, які можуть забезпечувати за певних умов досягнення оптимальних позитивних результатів освітнього процесу. Цікавим для нашого дослідження є висновки Л. Онищук, який характеризує моделювання педагогічних процесів як найбільш істотну операцію в процесі створення моделі та інструмент удосконалення навчальної системи через розкриття її внутрішніх зв'язків і визначення шляхів подальшого розвитку. Сутність функцій науково-методичної роботи досить повно розкрито в працях І. Жерносека, М. Красовицького, С. Крисюка, В. Павленко, М. Поташника, В. Пуцова, Т. Рабченюк та інших науковців.

Виокремлення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Проте проблема залишається в тому, що відсутнє дослідження, в якому було б визначено основні функції, яким має відповідати модель організації науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах. Отже, має місце суперечність між недостатньою розробленістю і практичною необхідністю виокремлення базових функцій моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних школах.

Формулювання мети статті. Метою статті є – теоретичне обґрунтування основних функцій моделі науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окреслимо тезаурус понять, які будуть використовуватися у статті: це – експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, модель організації науково-методичної роботи, функція.

Положення Міністерства освіти і науки України «Про експериментальний навчальний заклад» визначає, що експериментальним загальноосвітнім навчальним закладом є заклад, у якому проводиться експеримент з перевірки та можливості застосування освітніх інновацій [5, с. 27].

Педагогічний енциклопедичний словник розкриває поняття експериментальної школи, як навчально-виховного закладу, що ставить за мету перевірити, розробити і обґрунтувати нові для свого часу педагогічні ідеї, а також практичний досвід учителів (наприклад, досвід В. Шаталова, Л. Занкова, Ш. Амонашвілі, С. Лисенкової) [4, с. 324-325].

В експериментальній загальноосвітній школі науково-методичній роботі стають властиві нові напрями діяльності: проведення експериментальних досліджень на широкій основі; засвоєння інновацій, наближених до досвіду цієї школи; розроблення довгострокових дослідно-експериментальних проєктів.

Для зображення організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах ми використовуємо метод моделювання як специфічний спосіб пізнання, за якого одна соціально-педагогічна система (об'єкт дослідження) відтворюється в іншій (моделі). Сама собою інноваційна модель організації науково-методичної роботи – своєрідна форма відображення, яка містить інформацію про об'єкт, а саме: її складових у вигляді модельних одиниць.

У загальному смислі модель – це специфічний об'єкт, створений задля отримання або збереження інформації, що відображає властивості та характеристики його зв'язку із суб'єктом.

У літературних джерелах термін «модель» розглядається як певна система (зразок, образ, конструкція), яка відображає певні властивості і відношення до іншої системи, що називається оригіналом, і певним чином замінює його. Під моделлю, за визначенням В. Штоффа, слід розуміти «...таку розумову систему, яка, відображаючи та відтворюючи об'єкт дослідження, здатна змінити його так, що її вивчення надає нам нову інформацію про цей об'єкт» [6, с. 19].

Отже, модель організації науково-методичної роботи має служити інструментом для удосконалення системи науково-методичної роботи через розкриття її внутрішніх зв'язків; становитиме організаційну систему із визначеними шляхами подальшого розвитку; відбиватиме аналог педагогічного процесу, який зобов'язаний формувати у суб'єктів освітньої діяльності уявлення про методи її реалізації на практиці.

Структура моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах обумовлюється її функціями. Функціональний аналіз науково-методичної роботи не є принципово новим у гуманітарних науках. Поняття «функція» є багатозначним. Воно використовується в природничих і гуманітарних науках у дуже широкому діапазоні: від математичного розуміння як залежності будь-якого роду між двома і більше змінними до функції, характеристики або ознаки певного системного явища. У процесі управління системою науково-методичної роботи педагогічних кадрів поняття «функція» характеризує планомірний вплив на відповідні сфери діяльності [1, с. 71].

З огляду на аналіз функціонування системи науково-методичної роботи педагогічних кадрів у школах нового типу, здійснений у процесі дослідно-експериментальної роботи, І. Жерносек виокремлює традиційно притаманні основні функції: планування, організація, діагностична, прогностична, моделююча, компенсаторна, відновлювальна, коригувальна, координуюча, пропагандистська, контрольо-інформаційна. Названі основні функції системи науково-методичної роботи є взаємопроникаючими. Наявність тісних взаємозалежностей між функціями виявляється в тому, що якість виконання однієї функції відбивається на рівні успішності реалізації інших функцій науково-методичної роботи [1, с. 71].

Головна функція (призначення) методичної роботи, як зазначає М. Поташник, полягає в тому, щоб забезпечити поступальне і постійне професійно-особистісне зростання вчителя, щоб він міг забезпечити кожному школяру утворення високої якості. Окрім цього – головного – призначення, є і додаткові, супутні, паралельні, які мають певне самостійне значення. При цьому всі вони безпосередньо або опосередковано реалізують головне призначення. Відповідно до цього науковець виокремлює такі три групи функцій: 1) відносно державної системи підвищення кваліфікації; 2) відносно педагогічного колективу; 3) відносно конкретного вчителя. Всі функції, і головна, і додаткові, реалізуються через зміст, форми, методи, засоби навчання [3, с. 105-107].

Аналізуючи особливості здійснення методичної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах, В. Павленко пропонує розв'язувати теоретичні і практичні проблеми модернізації та розвитку науково-методичної роботи з педагогічними кадрами за допомогою виокремлення нових функцій: гностичної, стимулюючої, креативної, аналітико-рефлексивної [2, с. 6].

Організація науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі спрямована на формування професійної компетентності педагогічних працівників, збереження та розвиток творчого потенціалу

всього колективу, вироблення інноваційного стилю діяльності, залучення вчителів до науково-дослідницької та експериментальної роботи задля впровадження інноваційних особистісно орієнтованих технологій у навчально-виховний процес. Головною метою створеної моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах є підготовка вчителя до інноваційної діяльності. Суб'єктом аналізованої моделі є вчитель, тому виокремлення функцій науково-методичної роботи дозволить розв'язати цілу низку теоретичних і практичних проблем з педагогічними кадрами в експериментальному навчальному закладі, а саме: активізувати творчий потенціал кожного вчителя, надати науково-методичну та практичну допомогу у розвитку якостей і властивостей особистості, необхідних для сучасного педагога; забезпечити оперативне інформування педагогів про новий зміст освіти, інноваційні освітні та виховні технології, передовий вітчизняний і зарубіжний досвід, досягнення педагогічних та психологічних наук задля впровадження в практику своєї роботи; стимулювати і розвивати творчий дослідницький підхід до навчально-виховного процесу, забезпечити постійне зростання професійної майстерності за допомогою створення індивідуальної освітньої траєкторії вчителя; залучити педагогів до науково-дослідницької діяльності.

Спираючись на дослідження, присвячені науково-методичній роботі, та аналізуючи особливості її здійснення в експериментальних навчальних закладах, визначаємо такі функції моделі організації науково-методичної роботи в цих закладах:

1. Діагностувальна, яка є однією із основоположних функцій системи науково-методичної роботи в умовах інноваційного розвитку. Вивчення реального стану професійної компетентності вчителів – обов'язкова умова для прогнозованого розроблення головних напрямків змісту й методів організації підвищення їхньої кваліфікації на найближчу та далеку перспективу, вдосконалення системи науково-методичної роботи. Для оптимального функціонування діагностувальної функції в експериментальних закладах треба розробити науково-обґрунтовані критерії оцінки діяльності для кожної категорії педагогічних працівників та підвищити рівень компетентності респондентів.

2. Прогностична функція передбачає визначення знань і вмінь, які будуть необхідні педагогічним кадрам у майбутньому та формулювання проблем, з якими зіткнуться вчителі в процесі реалізації науково-методичної та експериментально-дослідної діяльності. Система педагогічного прогнозування в науково-методичній роботі експериментальних шкіл спрямована на випередження потреб педагогічної практики, сприяння запобіганню помилок та набуття педагогічного досвіду.

3. Стимулююча функція науково-методичної роботи спрямована на спонування кожного вчителя до творчості, залучення викладачів до участі в експериментальній роботі на добровільній основі. Реалізація функції відбувається за стимулювання позитивного ставлення кожного учителя до

мети науково-методичної роботи, змісту, обраних способів дій з урахуванням потребово-мотиваційної сфери кожної особистості, індивідуальних особистостей педагогів, особливих рис груп, колективу.

4. Контрольно-інформаційна функція посідає домінуюче положення серед управлінських функцій моделі організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах. Зміст названої функції полягає в оцінці відповідності наслідків науково-методичної роботи плановим завданням і нормативним вимогам, а її реалізація спрямована на пошук, обробку, аналіз і систематизацію інформації про стан науково-методичної діяльності, здійснення зворотного зв'язку та контролю. Управління системою науково-методичної роботи та її компонентами може бути ефективним лише за постійного контролю як спрямовуючого чинника реагування. Наслідки контролю дають змогу виявити причини відхилення у функціонуванні системи науково-методичної роботи і є основою для об'єктивного оцінювання поточних кінцевих результатів.

5. Аналітико-рефлексивна функція полягає в умінні педагогічних працівників усвідомити й проаналізувати власну професійну діяльність (сформувані еталони оцінки, виробити критерії та нормативи), зосередитися на власному внутрішньому світі шляхом самостереження, роздумів про себе, свої вчинки, діяльність і відчуття. Здійснення зазначеної функції передбачає формування позитивної спрямованості потреб до використання нових методичних знахідок, умінь визначати педагогічні цілі, уявляти результат; створення умов для ефективної самореалізації всіх можливостей учителя, формування уявлень про себе, іншу людину; володіння методами і прийомами рефлексії.

Висновки. Отже, основу процесу управління науково-методичною роботою в експериментальній школі складають взаємозв'язані і функції: діагностувальна, прогностична, стимулююча, контрольно-інформаційна, аналітико-рефлексивна. Перелічені функції відбивають основні напрями моделі науково-методичної роботи в умовах проведення експерименту по перевірці результативності та можливості використання освітніх інновацій, розкривають сучасні підходи до її організації й здійснення в експериментальних навчальних закладах. Усі функції моделі організації науково-методичної роботи спрямовані на формування у педагогічних працівників мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості, усвідомлення методології розв'язання професійно-педагогічних проблем, розвинення творчого потенціалу вчителя та вироблення інноваційного стилю діяльності.

Література

1. Жерносек І.П. Організація науково-методичної роботи в школі / І.П. Жерносек. – Х. : Вид. група «Основа», 2006. – 128с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип.9).
2. Павленко В.І. Організація науково-методичної роботи в школах сільської місцевості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В.І. Павленко. – Харків, 1996. – 24 с.

3. Поташник М.М. Управление профессиональным ростом учителя в современной школе / М.М. Поташник. – М. : Центр педагогического образования, 2009. – 448 с.
4. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б.М. Бим-Бад – М. : Большая Российская энциклопедия, 2002. – 528 с.
5. Сборник нормативных и методических материалов для организации экспериментальной работы в общеобразовательных школах Автономной Республики Крым: метод. пособие / Сост. Глузман А. В., Игнатенко Н. Я., Пономарева Е.Ю. – Ялта : РМО РВУЗ «КГУ», 2009. – 108 с.
6. Штофф В.А. Моделирование и философия / В.А. Штофф. – М., 1966. – 296 с.
Стаття надійшла до редакції 12.04.2012 р.

УДК 378'373.6

*Л. О. Чистякова,
викладач,
Кіровоградський ДПУ
імені Володимира Винниченка*

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОСТІ У ХУДОЖНЬО-ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чистякова Л. О. Упровадження принципу культуровідповідності у художньо-трудої діяльності учнів на уроках технологій.

У статті розкрито суть принципу культуровідповідності у художньо-трудої діяльності. Розглянуто можливість дотримання цього принципу в сучасній школі на уроках технологій.

Ключові слова: культура, культуровідповідність, творчість, художньо-трудова діяльність.

Чистякова Л. А. Внедрение принципа культуросоответствия в художественно-трудою деятельность учеников на уроках технологий.

В статье раскрыта суть принципа культуросообразности в художественно-трудою деятельности. Рассмотрена возможность соблюдения этого принципа в современной школе на уроках технологий.

Ключевые слова: культура, культуросообразность, творчество, художественно-трудою деятельность.

Chistyakova L. The introduction of the principle of cultural appropriateness in the artistic work of students in class technology.

The article reveals the essence of the culturally grounded in art and labour activity. It considers the facilities of adhering to this principle at contemporary school on the lessons technology.

Key words: culture, cultural cross-reference, creativity, art and labour activity.

Необхідною умовою гармонійного і цілісного розвитку особистості учня в загальній середній освіті є якісна технологічна освіта, складником якої є предметно-перетворювальна діяльність. Саме уроки технологій мають значні можливості для залучення учнів до художньо-трудої діяльності, яка завершується створенням предметів, що відображають світ краси, творчості, культури та духовної спадщини народу, яка виховує поважне ставлення до праці, формує моральні якості особистості, естетичні смаки.

Залучення підростаючого покоління до різноманітних видів художньо-трудої діяльності, започаткованої у народних ремеслах та промислах, індивідуальне виготовлення предметів, що поєднують утилітарно-вжиткові